

УДК 338.45

DOI: 10.31732/2663-2209-2025-80-108-117

Дата надходження: 20.10.2025

Дата прийняття до друку: 08.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025

Ця робота ліцензується відповідно до [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

СОЦІАЛЬНА РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙ З УРАХУВАННЯМ ВІЙНИ ЯК КРИТЕРІЙ ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Тетяна Пісецька

Аспірантка економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна; E-mail: t.pisetska@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4605-2880>

SOCIAL RETURN ON INVESTMENT IN THE CONTEXT OF WAR AS A CRITERION FOR THE EFFECTIVENESS OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP

Tetiana Pisetska

PhD Student, Faculty of Economics, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, E-mail: t.pisetska@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4605-2880>

Анотація. Соціальне підприємництво (СП) у контексті повоєнного відновлення України є одним із ключових інструментів відновлення зайнятості, місцевих економік і соціальної інтеграції вразливих груп. Проте в умовах триваючої війни росії проти України, традиційні методи оцінки соціальної рентабельності інвестицій, зокрема Social Return on Investment (SROI), потребують адаптації до контексту війни. Класична методика SROI, яка широко використовується для оцінки впливу соціальних підприємств у мирний час, не враховує специфічні фактори, пов'язані з втратою людського капіталу, релокацією бізнесу, руйнуванням інфраструктури та зростанням соціальної вартості базових потреб під час війни.

У цій роботі пропонується новий метод оцінки впливу, зокрема впливу соціальних підприємств, – соціальна рентабельність інвестицій з урахуванням війни (англ. War-Adjusted SROI, w-SROI), який дає можливість отримати інтегральний показник соціальної рентабельності інвестицій з урахуванням коригувальних коефіцієнтів, що відображають військові ризики та економічні втрати.

У сучасних умовах в Україні формується поєднання підприємництва, зумовленого як необхідністю, так і можливістю, при цьому соціальна місія дедалі більше визначає зміст і спрямованість підприємницької активності. Це створює підґрунтя для розгляду соціального підприємництва як важливого механізму відновлення людського капіталу, розвитку місцевих громад та зміцнення економіки у післявоєнний період.

Соціальне підприємництво є важливим інструментом у процесі повоєнного відновлення України, сприяючи економічному розвитку та вирішенню соціальних проблем. Підтримка цього сектору є необхідною для забезпечення сталого та інклюзивного відновлення країни.

Мета цього дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичній адаптації класичної методики оцінювання соціальної рентабельності інвестицій (Social Return on Investment, SROI) до умов війни й повоєнного відновлення України шляхом розроблення модифікованого показника War-Adjusted Social Return on Investment (W-SROI).

В дослідженні використана методологія системного та структурно-функціонального аналізу — для виявлення взаємозв'язку між економічними та соціальними чинниками діяльності соціальних підприємств у воєнний період; метод порівняльного аналізу — для співставлення класичної моделі SROI із запропонованою адаптованою моделлю W-SROI, визначення їх переваг і обмежень; емпіричний аналіз — для апробації розробленої моделі на прикладі діяльності соціального підприємства «Музей у темряві 03:00».

Отже, для розуміння та оцінки впливу соціального підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення, автор пропонує додати до класичного методу вимірювання скоригований показник – соціальна рентабельність інвестицій з урахуванням війни.

Ключові слова: соціальне підприємництво, соціальне підприємство, людський капітал, соціальна інклюзія, повоєнне відновлення, соціальна безпека, соціальний вплив, соціальні інновації, соціальна рентабельність інвестицій.

Формули: 2; **рис.:** 0; **табл.:** 1, **бібл.:** 18

Abstract. Social entrepreneurship (SE) in the context of Ukraine's post-war recovery is one of the key instruments for restoring employment, revitalizing local economies, and promoting the social integration of vulnerable groups. However, under the conditions of Russia's ongoing war against Ukraine, traditional methods for assessing social return on investment, in particular the Social Return on Investment (SROI) approach, require adaptation to the wartime context.

The classical SROI methodology, which is widely applied to evaluate the impact of social enterprises in peacetime, does not take into account specific factors associated with the loss of human capital, business relocation, infrastructure destruction, and the increased social value of basic needs during wartime. This study proposes a new impact assessment method — War-Adjusted Social Return on Investment (w-SROI)—which enables the calculation of an integrated indicator of social return on investment that incorporates adjustment coefficients reflecting war-related risks and economic losses.

Under the current conditions in Ukraine, a combination of necessity-driven and opportunity-driven entrepreneurship is emerging, with the social mission increasingly defining the content and direction of entrepreneurial activity. This provides a foundation for considering social entrepreneurship as an essential mechanism for restoring human capital, fostering local community development, and strengthening the economy in the post-war period. Social entrepreneurship represents a crucial instrument in Ukraine's post-war recovery, contributing both to economic growth and to the resolution of social challenges. Supporting this sector is imperative for ensuring the country's sustainable and inclusive reconstruction.

The purpose of the study is to provide a theoretical justification and practical adaptation of the classical methodology for assessing the Social Return on Investment (SROI) to the conditions of war and post-war recovery in Ukraine by developing a modified indicator — the War-Adjusted Social Return on Investment (W-SROI).

The study employs a methodology based on systemic and structural-functional analysis to identify the interrelationship between economic and social factors influencing the activities of social enterprises during wartime; the comparative analysis method to juxtapose the classical SROI model with the proposed adapted W-SROI model and to determine their respective advantages and limitations; and empirical analysis to test the developed model using the case of the social enterprise “Museum in the Dark 03:00”.

Accordingly, to better understand and assess the impact of social entrepreneurship under wartime conditions and during post-war recovery, the author proposes complementing the classical measurement approach with an adjusted indicator — War-Adjusted Social Return on Investment (w-SROI).

Keywords: social entrepreneurship, social enterprise, human capital, social inclusion (veterans, vulnerable population groups), post-war recovery, social security, social impact, social innovation, Social Return on Investment.

Formulas: 2; fig.: 0; tab.: 1; bibl.:18

Постановка проблеми. За результатами опитування дорослого населення України у 2023 році, проведеного в межах Глобального моніторингу підприємництва (Global Entrepreneurship Monitor – GEM), мотивація українських підприємців дуже різноманітна. Провідним стимулом до започаткування бізнесу виступає необхідність забезпечення власного існування в умовах дефіциту робочих місць — цю причину зазначили 75,2% респондентів, що відображає наслідки обмежених можливостей працевлаштування, які посилюються війною. Водночас 55,6% підприємців керуються прагненням досягти високих доходів, що свідчить про значну частку підприємництва, орієнтованого на прибуток.

Важливим, у контексті впливу соціального підприємництва на вирішення соціальних та економічних проблем, викликаних війною, є той факт, що 31,6% підприємців зазначили мотивацію «змінити світ», що можна розглядати як прояв вираженої соціальної місії бізнесу та зростання ролі соціального підприємництва

в Україні. Соціально орієнтована підприємницька активність у цей період набуває особливого значення, оскільки вона спрямована не лише на економічний результат, але й на вирішення нагальних соціальних проблем, пов'язаних із наслідками війни. Додатково, 21,1% респондентів пов'язують підприємницьку діяльність із прагненням підтримати сімейну традицію, що підкреслює роль культурно-ціннісних чинників у виборі підприємницької траєкторії.

Окрему увагу слід приділити високому рівню підприємницьких намірів серед ветеранів війни: понад 60% з них виявляють бажання започаткувати власну справу (Veterans Fund of Ukraine, 2024). Це свідчить про значний потенціал інтеграції ветеранів у соціальне підприємництво, що може стати одним із ключових інструментів їх соціально-економічної адаптації та активного залучення до процесів повоєнного відновлення країни.

Питання відновлення та розвитку економіки повоєнної України набули міжнародного виміру, виходячи далеко за межі внутрішнього дискурсу. Доказом цього є те, що тематика економічної

реконструкції та формування нової моделі розвитку стала однією з центральних на Всесвітньому економічному форумі в Римі у липні 2025 року, зокрема під час проведення Четвертої Конференції з питань відновлення України (Ukraine Recovery Conference, URC 2025), яка відбулася 10–11 липня 2025 р. в Римі. Конференція продовжила серію високорівневих політичних заходів, започаткованих у Лугано (2022 р.), Лондоні (2023 р.) та Берліні (2024 р.), та мала на меті підвищення обізнаності та мобілізацію подальшої міжнародної підтримки для відновлення, реконструкції, реформ і модернізації України.

Дискусії під час URC2025 велися за чотирма ключовими напрямками:

1.Бізнесовий вимір — залучення приватного капіталу до процесів відновлення, усунення регуляторних бар'єрів, розвиток фінансових і страхових механізмів для інвесторів.

2.Людський вимір — збереження й мобілізація людського капіталу, зокрема інтеграція ветеранів, внутрішньо переміщених осіб та біженців у економічну діяльність.

3.Місцевий і регіональний вимір — посилення ролі місцевого самоврядування та територіальних громад у відновленні з урахуванням реформи децентралізації.

4.Вимір ЄС — поглиблення інтеграції в європейський економічний простір, гармонізація законодавства та інституцій із європейськими стандартами.

Для повоєнної моделі економічного розвитку України особливо важливим є баланс між урахуванням історичних і культурних традицій, соціально-економічного досвіду періоду незалежності та запозиченням найкращих практик успішних реформ інших країн. У цьому контексті соціальне підприємництво є важливим інструментом, який здатний поєднати бізнесовий і людський виміри, створюючи сталі моделі зайнятості, підтримуючи соціальну згуртованість та сприяючи економічній інклюзії вразливих груп, особливо ветеранів та внутрішньо переміщених осіб.

Таким чином, пріоритети, визначені URC 2025, безпосередньо корелюють з дослідницьким завданням — виявити та обґрунтувати вплив соціального підприємництва на вирішення соціальних та економічних проблем, викликаних війною, а також на формування інклюзивної та стійкої економічної системи України у повоєнний період, шляхом розробки інтегрального показника соціальної рентабельності інвестицій з урахуванням коригувальних коефіцієнтів, що відображають ризики, пов'язані з війною, та економічні втрати — War-Adjusted Social Return On Investment (W-SROI).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціальне підприємництво відіграє ключову роль у вирішенні соціальних та економічних проблем, спричинених війною, сприяючи створенню робочих місць, розвитку місцевих громад та підвищенню їхньої стійкості в кризових умовах. Дослідження (Volosiuk et al., 2025) та (Zalievskaya-Shyshak & Shyshak, 2024) підтверджують, що соціальні підприємства здатні поєднувати економічну результативність із соціальною місією, що є особливо важливим у період повоєнного відновлення. У міжнародному контексті, роботи (Sserwanga et al., 2014) та (Bansal, Garg, & Singh, 2023) демонструють, що соціальні підприємства ефективно підтримують економіку в умовах війни та повоєнних викликів, створюючи інструменти для соціальної інтеграції ветеранів та інших вразливих груп. Українські науковці, (Tesliuk & Demchuk, 2023), наголошують на наявних законодавчих та фінансових бар'єрах у розвитку цієї сфери. Значний внесок у дослідження взаємозв'язку соціальної безпеки, людського капіталу та соціальної відповідальності зробила Грішнова О. А. (Grishnova & Kopylov, 2023; Grishnova & Markovets, 2024).

У своїх працях вона аналізує індикатори та загрози соціальної безпеки (Kharazishvili & Grishnova, 2018), досліджує кореляцію між особистими та організаційними цінностями у системі

соціальної відповідальності (Grishnova, 2024), а також пропонує заходи адаптації для збереження людського капіталу та виживання підприємств, що постраждали від війни (Azmuk, Grishnova & Kuklin, (2022)). Ці підходи узгоджуються із міжнародними оглядами, які підкреслюють важливість комплексної підтримки соціальних підприємств через податкові стимули, освітні програми та інструменти оцінки соціального впливу (Aldairany et al., 2018). Таким чином, розвиток соціального підприємництва є вагомим чинником у забезпеченні стійкого економічного та соціального відновлення країни після збройних конфліктів.

Метод SROI як інструмент кількісної оцінки соціальної вартості інвестицій широко використовується в умовах мирного часу (освіта, охорона здоров'я, соціальні послуги) і детально описаний у класичних методичних посібниках (Social Value; SROI Guide). SROI переводить нефінансові результати в грошовий еквівалент і дає співвідношення «соціальна вигода : інвестиції», що робить його привабливим для громадських організацій, інвесторів, держави.

У 2022–2025 рр. відзначається зростання застосувань SROI у нестабільному та конфліктному середовищі: з'являються кейси оцінки навчальних програм для охорони здоров'я в регіонах, постраждалих від конфліктів (наприклад, оцінки SROI у закладах Південного Судану), а також роботи, що адаптують підхід для секторів з підвищеним ризиком (навчання медичних працівників у нестабільних умовах). Проведені дослідження підтверджують, що методологія SROI може ефективно функціонувати навіть у середовищі, що характеризується наявністю конфлікту, однак її застосування потребує адаптаційних методичних коригувань. Дослідження впливу навчання кадрів охорони здоров'я в Maridi Health Sciences Institute (Південний Судан) використовує SROI для виявлення користі інвестицій у підготовку персоналу в умовах конфлікту; автори підкреслюють потребу врахування

ризиків невизначеності та додаткових витрат на безпеку. Це служить прямим прецедентом застосування SROI у нестабільному та конфліктному середовищі.

Формулювання мети і методів дослідження. Методологія дослідження базується на поєднанні якісних і кількісних підходів до оцінювання соціального впливу. Теоретичну основу дослідження становлять праці вітчизняних і зарубіжних учених у галузі соціальної економіки, соціального підприємництва та сталого розвитку.

Наукова новизна дослідження полягає у розробленні й теоретичному обґрунтуванні інтегрального показника W-SROI, який уперше адаптовано до умов воєнної економіки України та повоєнного відновлення. Запропонований підхід дозволяє враховувати як негативні (втрати людського капіталу, руйнування інфраструктури), так і позитивні ефекти (зростання значимості соціальних проєктів) під час оцінювання ефективності соціальних інвестицій.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на емпіричну перевірку запропонованої моделі W-SROI у різних секторах економіки та розвитку соціального підприємництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Існує кілька моделей та підходів до оцінювання соціального впливу соціальних підприємств, зокрема: теорія змін, соціальна рентабельність інвестицій, вимірювання соціального впливу, збалансована система показників та ін.

Соціальна рентабельність інвестицій (англ. Social Return on Investment, SROI) — це методологія, розроблена для вимірювання та кількісної оцінки соціальної, екологічної та економічної вартості, яку створює організація або проєкт відносно інвестицій, що в них вкладаються (Nicholls et al., 2012). Методологія SROI дозволяє враховувати як фінансові, так і нефінансові результати діяльності, тим самим надаючи комплексну картину ефективності інвестицій з позиції різних зацікавлених сторін.

Метод соціальної рентабельності інвестицій SROI є одним із найпотужніших інструментів для оцінювання соціального впливу для соціальних підприємств. Аналіз SROI допомагає зрозуміти, як відбуваються зміни з огляду на соціальні, екологічні та економічні результати, які вимірюються у грошовому вираженні. Це дозволяє розрахувати співвідношення прибутку та витрат. Наприклад, співвідношення 3:1 означає, що інвестиція в 1 гривню приносить 3 гривні соціальної цінності

Основні характеристики методу:

1. Вимірювання соціального впливу: SROI фокусується на кількісній та якісній оцінці змін, які відбуваються у суспільстві, що є наслідком реалізації певного проєкту чи ініціативи (Arvidson et al., 2013).

2. Врахування широкого спектру зацікавлених сторін: Метод залучає різних стейкхолдерів (учасників, громади, інвесторів) для визначення ключових результатів і вартості створених змін.

3. Інтеграція кількісних та якісних даних: Оцінка впливу базується на комбінації статистичних показників, експертних оцінок і відгуків учасників проєкту (Nicholls et al., 2012).

4. Розрахунок коефіцієнта SROI: Визначається співвідношенням між загальною соціальною вигодою і обсягом інвестицій, що дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів.

Метод SROI зазвичай має сім кроків (Nicholls et al., 2012):

1. Визначення меж дослідження та зацікавлених сторін.

2. Ідентифікація ресурсів (входів) і результатів (виходів).

3. Вимірювання та оцінка змін, які відбулися.

4. Визначення впливу, що виключає ефекти, які не пов'язані прямо з проєктом.

5. Розрахунок соціальної вартості.

6. Визначення коефіцієнта SROI.

7. Звітність і використання результатів для прийняття рішень.

Класична методика Social Return on Investment (SROI) призначена для кількісної й якісної оцінки соціальної цінності проєктів шляхом перетворення

соціальних, екологічних та економічних результатів у грошовий еквівалент і співставлення їх із вкладеними ресурсами. Базова формула SROI традиційно презентується як відношення сукупної приведеної вартості вигод до сукупних інвестицій, з урахуванням дисконтування та коригувань на атрибуцію, витіснення й чисті суспільні витрати. Практична реалізація методики вимагає послідовних кроків: ідентифікація стейкхолдерів, картування змін, вибір проксі (індикатор, який дозволяє перевести нематеріальні чи соціальні ефекти у вимірювану фінансову величину) для монетизації, збір даних і розрахунок фінансових проксі (Social Value UK Guide).

Однак у науково-методологічній літературі звертають увагу на обмеження класичного SROI: високий ступінь залежності від вибору проксі, суб'єктивність оцінок, ризик подвійного рахування та ненадійність у разі дефіцитних даних; окремі автори також підкреслюють проблеми застосування SROI у складних, мультифакторних середовищах із «розмитими» цілями (наприклад, у сфері психосоціальної підтримки).

У контексті війни чи повоєнних умов ці обмеження посилюються: змінюється часова й просторово-функціональна реалізація вигод (через релокацію підприємств, руйнування інфраструктури, мобілізацію робочої сили), зростає невизначеність даних, а також підвищується важливість нематеріальних результатів (психологічна стійкість, відновлення громадського капіталу). Зросли витрати через війну (логістика, безпека, енергоносії). Емпіричні SROI-дослідження в уразливих/конфліктних контекстах (наприклад, дослідження підготовки медичного персоналу в Південному Судані) ілюструють необхідність адаптації підходів до місцевих умов і вказують на посилені вимоги до прозорості проксі та чутливого аналізу припущень.

Класична модель SROI, розроблена та популяризована Social Value UK та Social

Value International (Nicholls et al., 2012; Millar & Hall, 2013), є ефективним інструментом кількісної оцінки соціальної цінності шляхом перерахунку соціальних результатів у грошовий еквівалент. Однак, в умовах війни та повоєнного відновлення, особливо на прикладі України, повноцінне використання класичної методології має ряд проблем: нестача достовірних статистичних даних для оцінки показників, висока мінливість середовища, що робить довгострокові прогнози розрахунки неточними, додаткові ризики і фактори впливу війни, які класична модель не враховує (наприклад, внутрішнє переміщення населення, руйнування інфраструктури, нестабільність ринків).

З огляду на сказане, вважаємо за доцільне та необхідне створення показника, який буде адаптований до умов війни: *соціальна рентабельність інвестицій з урахуванням війни SROI (W-SROI)* (англ. War-Adjusted Social Return on Investment). Це модель, яка зберігає принципи SROI, але формально вводить додаткові множники й коригувальні коефіцієнти для коректного відображення специфіки в умовах війни. Запропонована нами модифікація показника **W-SROI** враховує специфіку діяльності соціальних підприємств у період війни та повоєнний період. Формула має вигляд (формула 1):

$$W - SROI = \frac{SV \times K_{war}}{I}, \quad (1)$$

де

SV — (англ. social value) **соціальна цінність (грошовий еквівалент)**, отримана за класичною методикою SROI після застосування стандартних показників;

K_{war} — **коригувальний коефіцієнт в умовах війни**, який агрегує негативні та позитивні ефекти від реалізації цієї цінності в умовах війни;

I — **загальні інвестиції** у проєкт (у грошовому виразі) приведені до того ж часового періоду.

K_{war} — коефіцієнт, що відображає як негативні, так і позитивні коригування, пов'язані з наслідками війни (наприклад, зростання соціальної потреби, обмеження

ресурсів, ризики реалізації проєкту). Такий підхід дозволяє більш адекватно оцінювати соціальну віддачу в умовах підвищеної нестабільності та тривалої невизначеності. На відміну від класичного SROI, ця модель інтегрує фактори кризового середовища та потенційно збільшений соціальний ефект від діяльності, що є особливо актуальним у контексті відновлення після війни. Таким чином, **W-SROI** забезпечує більш реалістичну оцінку ефективності соціальних інвестицій, наближену до реальних викликів і можливостей повоєнної економіки. Визначаємо коефіцієнт **K_{war}** як добуток двох компонентів (формула 2):

$$K_{war} = K_{loss} \times K_{prio} \quad (2)$$

K_{loss} → (англ. losses coefficient).—

фактор зменшення реалізації вигод (втрата людського капіталу, логістичні/інфраструктурні втрати, релокація, підвищені витрати, мобілізаційні процеси та ін). Значення <1 зменшує **SV**.

K_{prio} → (англ. priority coefficient) —

фактор соціального пріоритету (коли у воєнний час певні результати діяльності підприємства набувають більшої суспільної цінності — наприклад, харчування, житло, психосоціальна підтримка, професійна підготовка, інтеграція ветеранів та ін.). Значення >1 підвищує вагу **SV**.

Така конструкція має кілька методологічних переваг. По-перше, вона робить очевидною і явною роль воєнних факторів у формуванні реалізованої соціальної цінності, що знижує ризик «оптимістичного» завищення SROI через ігнорування ризиків (проблема, описана в рецензіях щодо надійності SROI). По-друге, введення **K_{prio}** дозволяє формально включити у підсумкову монетизацію ту соціальну вагу, яка в мирний час мала б менший економічний еквівалент (тобто кожна одиниця суспільного блага матиме вищу грошову «вартість» в умовах кризи). По-третє, модель стимулює системний збір даних: для обґрунтування **K_{war}** потрібні

емпіричні джерела (реєстри мобілізованих, дані по релокації, оцінки руйнувань), що зменшує суб'єктивність індикатора SROI. Підкреслимо, що подібні підходи відповідають практикам підвищення якості SROI через чутливий аналіз і прозору документацію припущень.

Разом з тим W-SROI має обмеження і вимагає ретельного дотримання процедур: по-перше, введення нових коефіцієнтів підвищує кількість припущень, отже потребує ретельного аналізу чутливості й прозорості валідації. По-друге, правильне значення K_{loss} і K_{prio} повинні виводитись із даних, а не призначатись експертно без підґрунтя; інакше модель ризикує перейти у формальний «чорний ящик» зі штучно керованими результатами. Нарешті, для забезпечення порівняльності результатів між проєктами необхідно запропонувати методичну інструкцію щодо побудови та верифікації цих коефіцієнтів (аналогічно до практик Social Value UK щодо звітності).

Отже, з теоретичної та прикладної позиції W-SROI є обґрунтованим і практично корисним удосконаленням SROI у воєнних умовах: ця модель дозволяє дати економетричну оцінку з урахуванням кризового соціального впливу результатів, але вимагає підвищеної уваги до якості

даних, прозорості припущень і чутливого аналізу, які потребують узгодження та стандартизації.

Запропонований підхід має потенціал для подальшого наукового розвитку у кількох напрямках: методологічне удосконалення способів визначення K_{war} для різних галузей та типів соціальних підприємств, порівняльні дослідження ефективності соціальних інвестицій у країнах з різним рівнем воєнних ризиків, розробка інтегрованих моделей, що поєднують W-SROI з іншими показниками ефективності (наприклад, індексами соціального впливу чи індексами стійкості громад).

Таким чином, підхід до розрахунку W-SROI не лише забезпечує оперативність оцінювання у складних умовах, але й формує новий науковий напрямок, спрямований на адаптацію міжнародно визнаних інструментів вимірювання соціальної цінності до специфіки країн, що переживають або відновлюються після війни.

Проілюструємо у вигляді Таблиці 1 порівняння класичної моделі SROI та адаптованої воєнно-коригованої моделі W-SROI.

Таблиця 1

Порівняння класичної моделі SROI та моделі w-SROI

Критерій	Класична SROI	W-SROI
Мета	Визначення співвідношення між створеною соціальною цінністю та обсягом інвестицій.	Визначення співвідношення між створеною соціальною цінністю з урахуванням підвищеної значущості проєктів у воєнних та повоєнних умовах та обсягом інвестицій.
Основна формула	$SROI = \frac{SV}{I}$	$W - SROI = \frac{SV \times K_{war}}{I}$
Переваги	Міжнародно визнана методологія; придатна для порівнянь у мирних умовах; висока точність за наявності якісних даних.	Швидка оцінка у кризових умовах; врахування додаткової ваги соціального ефекту; підвищена релевантність для регіонів з воєнними ризиками, зокрема для України.
Обмеження	Вимагає великих масивів даних та стабільності середовища; складність збору даних у кризових ситуаціях.	Потребує обґрунтованого визначення K_{war} менша універсальність поза умовами війни.
Необхідні дані	Повний набір показників.	Повний набір показників + емпірично визначений коефіцієнт впливу війни (K_{war}).
Приклади застосування	Оцінка ефективності соціальних інвестицій.	Оцінка впливу соціальних інвестицій, проєктів підтримки ВПО, ветеранів, відновлення інфраструктури та соціальної інтеграції у воєнних і повоєнних регіонах.

Джерело: побудовано автором

Розрахувавши за формулою W-SROI на прикладі соціального підприємства «Музей у темряві «03:00» ми отримали показник $W-SROI = 3,30$.

Значення соціальної рентабельності інвестицій $SROI = 3,33$ свідчить про високу соціальну ефективність моделі: кожна інвестована гривня забезпечує соціально-економічний ефект, у три рази вищий інвестицій. Навіть після корекції на воєнні ризики ($W-SROI = 3,30$) соціальне підприємство Музей у темряві «03:00» зберігає високий показник соціальної рентабельності інвестицій.

У різних дослідженнях SROI показники вище 3:1 вважаються високоефективними (Emerson, 2003; Nicholls et al., 2012). Це свідчить про те, що соціальний проект генерує у тричі більше соціальної цінності, ніж в нього інвестовано ресурсів.

Для соціальних підприємств у Великій Британії середній показник SROI коливається від 2 до 5 (Nicholls et al., 2012).

У проектах соціального житла та освіти SROI часто перебуває в межах 3–4, що вважається хорошим результатом (Arvidson et al., 2013).

Враховуючи складну соціально-економічну ситуацію, війну та необхідність повоєнного відновлення, показники $SROI = 3,33$ та $W-SROI = 3,30$ можна оцінити як високі, такі, які демонструють ефективність соціального підприємництва у створенні реальної соціальної та економічної вартості. Кожна вкладена гривня не просто окупається, а ще й має соціальний ефект у вигляді підвищення доходів, покращення здоров'я, інтеграції ветеранів і ВПО, створення робочих місць тощо. Високий SROI показує, що інвестиції сприяють сталому розвитку, соціальній згуртованості і економічному відновленню країни.

Висновки. Запровадження адаптованої моделі оцінки соціальної рентабельності інвестицій з урахуванням воєнних чинників (W-SROI) дозволяє кількісно відобразити реальний соціально-економічний ефект діяльності соціальних підприємств у кризових умовах. На відміну від класичної методики SROI,

запропонований підхід інтегрує коригувальні коефіцієнти, що відображають як втрати, так і підвищену соціальну значимість розвитку соціального підприємництва під час війни та в період повоєнного відновлення. Це робить оцінку більш чутливою до потреб суспільства та релевантною для України, яка перебуває в умовах повномасштабної та готується до довготривалого відновлення.

Практичне застосування W-SROI продемонструвало, що навіть з урахуванням воєнних ризиків, соціальні підприємства забезпечують високу віддачу інвестицій, генеруючи мультиплікативний ефект для економіки й суспільства. Особливої ваги набуває працевлаштування ветеранів, осіб з інвалідністю внаслідок війни та внутрішньо переміщених осіб, оскільки інтеграція цих категорій забезпечує не лише економічну користь, але й потужний психосоціальний ефект. Це сприяє соціальній згуртованості, зменшенню навантаження на систему соціального захисту та формуванню нових моделей сталого розвитку громад.

Таким чином, соціальне підприємництво у воєнний і повоєнний період має подвійне значення: воно є інструментом економічного відновлення та водночас чинником збереження і зміцнення людського капіталу. Використання W-SROI як аналітичного інструменту створює основу для більш ефективного спрямування ресурсів, формування державної політики підтримки та розробки стратегій розвитку інклюзивної економіки.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у запропонованій модифікації класичної методики SROI шляхом введення інтегрального коефіцієнта із врахування воєнних чинників (W-SROI), що вперше дає можливість адекватно оцінювати соціально-економічну віддачу соціальних підприємств у кризових і повоєнних умовах. Такий підхід дозволяє виявити підвищену суспільну вагу проектів, орієнтованих на підтримку ветеранів, осіб з інвалідністю та внутрішньо переміщених

осіб, що не може бути відображено за допомогою класичних методів.

Практичне значення роботи полягає у можливості застосування W-SROI як інструменту стратегічного планування державної політики, інвестиційних рішень та корпоративної соціальної відповідальності. Для цього доцільним є створення національних методичних рекомендацій щодо збору даних та верифікації коефіцієнтів воєнної корекції, а також формування єдиної системи моніторингу й сертифікації соціального впливу. Це дозволить забезпечити порівнянність результатів між різними

проектами та підвищити довіру інвесторів і стейкхолдерів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з апробацією методики W-SROI у різних секторах економіки, розробкою галузевих коефіцієнтів пріоритетності, а також із порівнянням отриманих результатів в Україні з досвідом інших країн, що пережили або переживають воєнні виклики. Це дозволить поглибити розуміння ефективності соціальних інвестицій і сприятиме формуванню інтегрованої системи оцінювання впливу у сфері соціального підприємництва.

Література:

1. Aldairany S., Omar R., & Quoquab F. (2018). Systematic review: Entrepreneurship in conflict and post-conflict. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*, 10 (2), 361–383. URL: <https://doi.org/10.1108/JEEE-06-2017-0042>
2. Arvidson M., Fergus L. & (2013) Valuing the social: The nature and controversies of measuring Social Return on Investment (SROI). URL: <https://url-shortener.me/6Q9S>
3. Azmuk N., Grishnova O., & Kuklin, O. (2022). Digital employment: Ukraine's ranking in the global division of digital labour. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2(43), 380–391.
4. Bansal S., Garg, I., & Singh, S. (2023). Corporate social responsibility: Insights from COVID-19 and stakeholder theory. *Global Business and Organizational Excellence*, 42(6), 154-169. URL: <https://doi.org/10.1002/joe.22222>
5. Grishnova O. & Kopylov, D. V. (2023). Peculiarities of personnel engagement and retention in conditions of war and digitalization of labor. *Theoretical and Applied Economics*, 2(47), 35–48.
6. Grishnova O. & Markovets D. (2024). Digitalization of corporate human capital development: Trends, challenges, and efficiency (case of consulting companies). *Scientific Notes of KROK University*, 1(73), 28–39.
7. Harazishvili Y. & Grishnova O. (2018). Quality of life in the Ukrainian social security system: Indicators, level, threats. *Economy of Ukraine*, 61(11–12), 157–171. URL: http://economyukr.org.ua/docs/EU_18_11_157_uk.pdf
8. Millar R. & Hall K. (2013). Social Return on Investment (SROI) and performance measurement: The opportunities and barriers for social enterprises in health and social care. *Public Management Review*, 15(6), 923–941. URL: <https://doi.org/10.1080/14719037.2012.698857>
9. Muhula, S., Okaro, S., Mallett, A., Olsen, S., Ojok, M., Patrick, T., Mou, A., & Kumar, S. (2025). The impact and social return on investment (SROI) of health workforce training in fragile, conflict-affected settings—a study of the Maridi Health Sciences Institute (MHSI) in South Sudan. *Journal Of Public Health And Emergency*, 9. URL: <https://doi.org/10.21037/jphe-24-112>
10. Nicholls J., Lawlor E., Neitzert E., & Goodspeed T. (2012). A guide to Social Return on Investment (SROI). SROI Network. URL: <https://url-shortener.me/6Q9M>
11. Social Value International. (2012). Guide to SROI. URL: <https://www.socialvalueint.org/guide-to-sroi>
12. Social Value UK. (n.d.). SROI guide impact map – worked example. URL: <https://socialvalueuk.org/resources/sroi-guide-impact-map-worked-example/>
13. Sserwanga, C., Tumwebaze, I. K., & Nakijoba, S. (2014). Social entrepreneurship and post-conflict recovery in Uganda. *Journal of Enterprising Communities*, 8(4), 300–317. URL: https://www.researchgate.net/publication/280193853_Social_entrepreneurship_and_post_conflict_recovery_in_Uganda
14. Tesliuk, S., & Demchuk, I. (2023). Development of social entrepreneurship in Ukraine under martial law. *Economic Journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*, 4(32), 116–125. URL: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-04-116-125>
15. Ukraine Recovery Conference 2025. URL: <https://ua.urc-international.com/#urc2025>
16. Veterans Fund of Ukraine. (2024). Analiz potreb ta problem veteraniv ta veteranok za 2024 rik [Analysis of the needs and problems of veterans and female veterans in 2024]. URL: <https://veteranfund.com.ua/analitics/analiz-potreb-ta-problem-veteraniv-ta-veteranok-za-2024-rik/>
17. Volosiuk, M., Kryvtsov, A., Vakhovych, I., Smolych, D., & Zalievska-Shyshak, A. (2025). The role of social entrepreneurship in advancing economic growth and sustainability amid instability. *European Journal of Sustainable Development*, 14(2), 1–11. URL: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2025.v14n2p1>
18. Zalievska-Shyshak, A., & Shyshak, A. (2024). Social innovations and social entrepreneurship in the

context of post-war recovery of Ukraine:
Conceptualisation and legal aspects. Access to Justice in

Eastern Europe, 7(3), 1–26.
<https://doi.org/10.33327/AJEE-18-7.3-a000310>

URL: